

מ"ח 3975/13 - אلدן תחבורה בע"מ נ' מדינת ישראל

מ"ח 3975/13 - אلدן תחבורה בע"מ נ' מדינת ישראל עליון

מ"ח 3975/13

אלדן תחבורה בע"מ

נגד

מדינת ישראל

בית המשפט העליון

[29.10.2013]

כבוד המשנה לנשיא מ' נאור

בקשה לקיום דיון חוזר

בשם המבקשת - עו"ד רן סובל

בשם המשיבה - עו"ד ג'ואי אש

החלטה

1. לפניי בקשה להורות על קיומו של משפט חוזר לפי סעיף 31 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט).

2. נגד המבקשת הוגש כתב אישום בעבירה של נהיגה במהירות מופרזת, בניגוד לתקנה 54(א) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961. זאת, בעקבות דו"ח תעבורה שקיבלה בגין נסיעה שביצע רכב המצוי בבעלותה ביום 14.2.2012 (להלן: הדו"ח). בעת הקראת כתב האישום בבית משפט השלום לתעבורה בעכו, טענה המבקשת כי טרם הצליחה לאתר את מי שנהג ברכב בעת ביצוע העבירה. היא הודתה בעובדות כתב האישום, הורשעה בעבירה הנ"ל ונקנסה בסך של ₪ 3,000 (תת"ע 1083-08-12, השופט א' קאופמן, 20.1.2013). יצוין, כי בשלב הטיעונים לעונש, טען נציג המבקשת כי לפי רישומיה, הרכב הנדון היה בחניה וכי לא יכול להיות שהנהג הוא אחד מעובדיה. ביום 13.3.2013 ביקשה המבקשת מבית משפט השלום לתעבורה בעכו לבטל את גזר הדין ולתקן את כתב האישום נגדה. היא ציינה כי לאחר הרשעתה, הצליחה לאתר את מי שנהג ברכב שביצע את העבירה נושא כתב האישום. לבקשה צורף תצהיר של עובד המבקשת, בו נאמר כי בעת ביצוע העבירה הנ"ל הרכב הנדון היה ברשותו, והתבקש כי הדו"ח יוסב על שמו (להלן: התצהיר). הבקשה נדחתה ביום 15.3.2013. בית המשפט ציין כי דומה שאין לו סמכות לבטל את פסק הדין וההליך הנכון בהקשר זה הוא הגשת בקשה למשפט חוזר. בעקבות זאת, הגישה המבקשת לבית משפט השלום לתעבורה בעכו בקשה לקיום משפט חוזר, וזו נדחתה ביום 14.4.2013, בנימוק שהבקשה אינה בסמכותו של בית המשפט האמור. על רקע זה, הוגשה הבקשה שלפניי למשפט חוזר.

3. המשיבה מתנגדת לבקשה. לטענתה, המבקשת לא הצביעה על כל עילה שיש בה להצדיק קיום משפט חוזר. המדינה מציינת כי הדו"ח נמסר למבקשת כבר ביום 31.5.2012 והיא לא סיפקה כל הסבר מדוע לא הצליחה לאתר את מי שנהג ברכב הנדון קודם לכן או כיצד הצליחה לאתרו בשלב זה. עוד מציינת המדינה, כי במקרה אחר בו עלו טענות דומות נקבע כי יש לצפות שטענות בדבר זיהוי שגוי של מי שנהג ברכב בעת ביצוע עבירה יועלו בהזדמנות הראשונה. מעבר לכך, לשיטת המדינה, ספק אם ככלל יש מקום לקיום משפט חוזר בעבירות תעבורה מסוג זה, שהן עבירות שהמחוקק קבע לגביהן סדרי דין מיוחדים, שתכליתם להבטיח הליך מזורז ויעיל. לטעמה, הסדרים אלה מלמדים כי המחוקק רואה בעבירות כאמור עבירות קלות יחסית, שחשוב לקיים הליכים מהירים בהן. לדעת המדינה, הסדרים אלה אינם עולים בקנה אחד עם מתן פתח רחב להגשת בקשות בדרך של משפט חוזר, שהוא הליך המתקיים במקרים נדירים בלבד. לדבריה, העובדה שמשפט חוזר מתקיים בבית המשפט העליון או בבית המשפט המחוזי תומכת בטענה שהליך זה אינו מתאים, ככלל, לעבירות מהסוג האמור.

דיון והכרעה

4. לאחר שעיינתי בבקשה ובתשובה לה, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות.

5. המנגנון של משפט חוזר הינו הליך חריג המופעל במשורה (ראו מ"ח 3633/08 אליטוביץ' נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (25.11.2008)). הליך זה משקף איזון בין שני אינטרסים מתחרים. מצד אחד, ניצבת השאיפה לחקר האמת, ובמסגרתה הצורך להבטיח מנגנון שיאפשר תיקון טעויות בהרשעה. מצד שני, עומד עיקרון סופיות הדין והצורך להבטיח יציבות וביטחון לטובת מערכת המשפט ומערכת האכיפה הפלילית, וכן לשם קידום האינטרס החינוכי וההרתעתי הטמון בפסק הדין (מ"ח 5048/04 איזון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 28 (20.11.2005)). המנגנון של משפט חוזר מוסדר בסעיף 31 לחוק בתי המשפט, הקובע כדלקמן:

"(א) נשיא בית המשפט העליון או המשנה לנשיא או שופט אחר של בית המשפט העליון שקבע לכך הנשיא רשאי להורות כי בית המשפט העליון או בית משפט מחוזי שיקבע לכך, יקיים משפט חוזר בענין פלילי שנפסק בו סופית, אם ראה כי נתקיים אחד מאלה:

(1) בית משפט פסק כי ראיה מהראיות שהובאו באותו ענין יסודה היה בשקר או בזיוף, ויש יסוד להניח כי אילולא ראיה זאת היה בכך כדי לשנות את תוצאות המשפט לטובת הנידון;

(2) הוצגו עובדות או ראיות, העשויות, לבדן או ביחד עם החומר שהיה בפני בית המשפט בראשונה, לשנות את תוצאות המשפט לטובת הנידון;

(3) אדם אחר הורשע בינתיים בביצוע אותו מעשה העבירה, ומהנסיבות שנתגלו במשפטו של אותו אדם אחר נראה כי מי שהורשע לראשונה בעבירה לא ביצע אותה;

(4) נתעורר חשש של ממש כי בהרשעה נגרם לנידון עיוות דין."

6. בבקשה שלפניי, לא ציינה המבקשת להבהיר על איזו מבין העילות המנויות בסעיף 31(א) הנ"ל היא מבססת את בקשתה למשפט חוזר ולא הסבירה מדוע לדעתה, מתקיימות במקרה דנא עילות אלה. לכאורה די בכך כדי ללמד כי המבקשת לא עמדה בנטל המוטל עליה, להניח תשתית איתנה וממשית בדבר קיומה של אחת העילות המנויות בסעיף 31(א) לחוק בתי המשפט (מ"ח 779/13 יקותיאל נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (6.6.2013) (להלן: עניין יקותיאל)). אולם, לא דחיתי את הבקשה אך בשל טעם זה. אף אם אניח כי ניתן להשלים את החסר האמור, יהא דינה של הבקשה להידחות, מהנימוקים שאפרט להלן.

7. בהסתמך על הטענות בבקשה, עליהן לא חלקה המשיבה, נראה כי העילה העיקרית למשפט חוזר, בה הייתה יכולה המבקשת להיתלות היא זו שבסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט. עילה זו עניינה קיומן של עובדות או ראיות העשויות לבדן או ביחד עם החומר הקיים, לשנות את תוצאת המשפט לטובת הנאשם. הראיה שיש בה לכאורה להקים עילה זו במקרה דנא היא התצהיר, בו נטען כי בעת ביצוע העבירה נושא הבקשה, הרכב הנדון היה ברשות עובד החברה, והלה ביקש להסב את הדו"ח על שמו.

8. יש לבחון האם ראיה זו עומדת ברף הנדרש לקבלת בקשה למשפט חוזר. כפי שנקבע, על מנת שתקום עילה למשפט חוזר לפי סעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט, על הראיות המוצגות להיות בעלות אמינות לכאורית המצדיקה שקילתן מחדש לצד מערכת הראיות שעמדה לעיניי בתי המשפט שדנו בעניין ושעל בסיסה נפסק (מ"ח 6/84 מאמא נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 498, 501-500 (1984)). אין די בהעלאתה של טענתה עובדתית, אלא יש לבחון האם הראיות "שוקלות דין על-מנת להצדיק ביטולו של הליך שנסתיים כדי להחזיר את הגלגל אחורה" (שם). מסקנתי היא כי במקרה דנא, המבקשת לא הצליחה להניח תשתית ראייתית איתנה וממשית להוכחת העילה האמורה למשפט חוזר.

9. ראשית, יש ליתן משקל לעובדה שהמבקשת הורשעה בעבירה נושא הבקשה על-פי הודאתה. ההלכה היא כי כאשר נאשם הודה בבית המשפט לאחר שהועמד על משמעות הודאתו ותוצאותיה, ההודאה תיוותר על כנה. אומנם לבית המשפט סמכות להתיר לנאשם לחזור בו מהודאתו, אך הדבר ייעשה מנימוקים מיוחדים ובמקרים חריגים בלבד, כשקיים פסול בהודיה עקב פגם ברצונו החופשי של הנאשם או בהבנתו את משמעותה, או כשזו הושגה שלא כדין באופן המצדיק פסילתה (ע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1) 577, 621 (2002)); מ"ח 8115/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (16.4.2008)). בהחלטה בעניין זה, מובא בחשבון גם העיתוי בו נתבקשה החזרה מן ההודאה. ככלל, לא יתיר בית המשפט לנאשם לחזור בו מהודאתו לאחר שכבר נגזר דינו, אלא בהתקיים נסיבות נדירות. זאת, בין היתר, על מנת שלא להוביל למצב בו הסכמתם של נאשמים להסדרי טיעון תהא למעשה מותנית בחומרת העונש המוטל עליהם, בבחינת חכמה שלאחר מעשה (ראו: שם; מ"ח 10468/06 קבוע נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (25.3.2007) (להלן: עניין קבוע)). דברים אלה נכונים, וביתר שאת, כשמדובר בבקשה למשפט חוזר (ראו עניין יקויתאל, פסקה 9). בנסיבות העניין, אינני סבורה כי המקרה שלפניי הוא אחד מהמקרים הנדירים בהם עשוי בית המשפט להתיר לנאשם לחזור בו מהודאתו. בבקשה שלפניי נאמר אומנם כי המבקשת "נאלצה להודות" בעובדות המפורטות בכתב האישום. אולם, הדברים צוינו באופן לקוני בלבד בלא כל ניסיון לבסס טענה זו. למעשה, כלל לא נטען כי קיים פסול בהודאת המבקשת או כי זו הושגה שלא כדין או עקב פגם ברצונה החופשי ובהבנתה את משמעות הודאתה. אם סברה המבקשת כי הרשעתה לא תעשה עימה צדק ואף תהא כרוכה בעיוות דין, היה עליה להימנע מהודאה (ראו עניין קבוע, פסקה 4) ויכולה היתה לבקש אורכה כדי להעמיק חיפושיה. אולם, המבקשת בחרה ללכת בדרך אחרת, וחזקה עליה כי שקלה צעדיה וכי סיבותיה להחלטתה זו עימה.

10. באותה הרוח יש לראות גם את החלטת המבקשת שלא להגיש ערעור בעניינה. כאמור, עיתוי הגשת הבקשה לחזרה מהודאה מהווה שיקול מכריע בבחינת בקשתו של נאשם בעניין זה (ראו גם: ע"פ 3991/04 רגבי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (2.5.2005)). בענייננו, למבקשת הייתה לא רק אפשרות להימנע מלהודות במעשה העבירה, אלא הייתה פתוחה בפניה גם הדרך להגיש ערעור על פסק הדין ולבקש מבית המשפט להתיר לה לחזור בה מהודאתה במסגרתו. אולם, היא בחרה שלא לנקוט באף אחד משני אפיקי פעולה אלה, ואף בכך יש כדי לעורר סימני שאלה (ראו עניין קבוע, פסקה 4). יש לציין, כי התצהיר נושא את התאריך 18.2.2013. מכאן, שניתן להניח כי המבקשת הייתה מודעת לאמור בו עוד בתקופה שבה ניתן היה להגיש ערעור על פסק הדין. כלומר, הייתה למבקשת אפשרות להגיש ערעור על פסק הדין, ולבקש מבית המשפט לאפשר קבלת התצהיר בשלב זה, על-פי סמכותו שבסעיף 211 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ) (להרחבה על התנאים לקבלת ראיה בשלב זה, ראו, למשל, ע"פ 334/86 סבאח נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(3) 857, 871-870 (1990); ע"פ 1742/91 פופר נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 289, 296-297 (1997)). אולם, המבקשת בחרה שלא לעשות כן, ובכך, הוחמצה ההזדמנות ללבן סוגיה זו בפני הערכאות שתפקידן לעסוק בכך. ברי, כי לא ניתן לאפשר להשלים בהליך החריג של משפט חוזר את אשר החסירה המבקשת בהליך המקורי (ראו מ"ח 5810/02 שגיב נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (21.7.2002); מ"ח 4991/00 פינטל נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (11.10.2000)). משפט חוזר לא נועד לשמש כהליך ערעור, או לבוא תחת הליכי הערעור הקבועים בדין (עניין קבוע, פסקה 4).

11. בהקשר זה, אבקש להתייחס לטענות המדינה לגבי אי-התאמת ההליך של משפט חוזר לדיון בעבירות תעבורה שנקבעו לגביהן סדרי דין מיוחדים. כאמור, המדינה מוצאת חיזוק לטענתה בעניין זה, בין היתר, בכך שמשפט חוזר מתקיים בבית המשפט העליון או בבית המשפט המחוזי בלבד. אין בידי לקבל את טענות המדינה ביחס לאי-התאמתו של ההליך של משפט חוזר לעבירות מסוימות. אכן, מדובר בהליך נדיר שלא בנקל יורה בית המשפט על קיומו. עם זאת, אין לקבוע באופן גורף כי ההליך של משפט חוזר אינו מתאים לעבירות כלשהן, לרבות עבירות קנס בענייני תעבורה או תיקים שהתעוררו בבית משפט השלום. בחקיקה לא נקבעה הגבלה מעין זו. יתרה מכך, עצם הגדרתה של עבירה כעבירת קנס והחלתם של סדרי דין מיוחדים לגביה, אינה שוללת את היותה עבירה לפי חוק העונשין, על כל הנובע מכך, אף לעניין משפט חוזר (ראו סעיף 221(ב1) לחסד"פ). מעבר לאמור לעיל, אין בעובדה שמשפט חוזר מתקיים בפני בית משפט מחוזי או בפני בית המשפט העליון כשלעצמה כדי לסתום את הגולל על האפשרות לקיים משפט חוזר בעבירות קנס שנקבעו לגביהן סדרי דין מיוחדים, במקרים החריגים בהם הדבר עשוי להידרש. אין מקום לקבוע באופן אפריורי וגורף כי שום עבירה שנדונה בבית משפט השלום לא תוכל להידון במשפט חוזר במקרים המתאימים. יצוין, כי קיימות לא מעט דוגמאות להחלטות בבקשות לקיום משפט חוזר במגוון רחב של עבירות תעבורה, לרבות העבירה בה הורשעה המבקשת כאן (ראו, למשל, מ"ח 11114/02 רגב נ' היועץ המשפטי לממשלה (15.1.2003)). אף לא אחת מהבקשות הללו נדחתה בנימוק שעבירות אלה אינן מתאימות להידון בהליך של משפט חוזר, ולאחרונה אף התקבלה בקשה לקיום משפט חוזר בעבירת תעבורה (מ"ח 3713/11 בקרינג נ' מדינת ישראל, פסקה 31 (15.9.2013)).

12. עניין נוסף שיש להביא בחשבון הוא מועד העלאת הטענה לפיה הרכב היה ברשותו של עובד המבקשת בעת ביצוע העבירה. כאמור, בעת משפטה, שהתקיים חודשים רבים לאחר שהדו"ח נמסר למבקשת, היא טענה כי לא עלה בידה לאתר את מי שנהג ברכב בזמן ביצוע העבירה. ואולם, כחודש לאחר שהורשעה המבקשת ונגזר דינה, הוצג התצהיר, בו טען עובד המבקשת כי בעת ביצוע העבירה הרכב הנדון היה ברשותו, וביקש להסב את הדו"ח על שמו. המבקשת לא הציעה כל הסבר לעובדה שלא עלה בידה לאתר בשלב מוקדם יותר את מי שביצע את העבירה, ולכך שלאחר מתן גזר הדין לפתע אותר הנהג. בנסיבות אלה, יש כדי לעורר ספק לגבי מהימנות התצהיר. זאת, במיוחד בהינתן שהחתום עליו הינו עובד המבקשת. נכון, העובדה שהנאשם יכול היה להציג בעת משפטו את הראיות המקימות עילה למשפט חוזר, איננה חוסמת עוד את הדרך בפני קיום משפט חוזר (מ"ח 6148/95 עזריה נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(2) 334, 355-356 (1997)). ואכן, אינני סבורה כי עצם הגשת התצהיר בשלב כה מאוחר בהליך מצדיקה כשלעצמה דחייה של הבקשה למשפט חוזר. עם זאת, הצגת ראיות שניתן היה להציג במשפט, זמן רב לאחר סיומו, ובלא טעם סביר לאי-הצגתן בעת המשפט, עשויה לעורר חשש ביחס לאמינות הראיות. בנוסף, יש בכך כדי ליתן יתר משקל לאינטרס בדבר סופיות הדיון, באיזון בינו ובין הצורך בבירור האמת בעת בחינת בקשה למשפט חוזר (מ"ח 7724/05 מאיר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (11.2.2006); מ"ח 434/13 פלוני נ' מדינת ישראל פסקה 18 (28.7.2013); בנוסף, השוו: מ"ח 10491/07 בן נר נ' מדינת ישראל (16.4.2008), שם סבר בית המשפט כי בקשה למשפט חוזר בה נטען, מספר חודשים לאחר שהנאשם הורשע על בסיס הודאתו, כי נפלה טעות בזיהוי של מי שנהג ברכב שביצע את העבירה, מהווה ניצול לרעה של הליכי משפט). דברים אלה מצטרפים לטעמים הנוספים עליהם עמדתי לעיל, המובילים למסקנה כי אין בתצהיר כדי להוות ראיה בעלת "משקל סגולי" המצדיקה משפט חוזר.
13. עוד יש להזכיר כי בטיעוניה לעונש בבית המשפט לתעבורה בעכו, טענה המבקשת כי לפי רישומיה הרכב שביצע את העבירה נושא האישום היה בחניה וכי "זה (במשטמה, הנהג ברכב באותה עת, מ' נ'), לא יכול להיות אחד העובדים". טענה זו אינה מתיישבת, על פני הדברים, עם האמור בתצהיר. אף בכך יש כדי לכרסם באמינותו הלכאורית של התצהיר, שהוא הראיה היחידה עליה נסמכת הבקשה שלפניי. לכך יש להוסיף את העובדה שבעת בחינת מהימנות ראיה זו, יש להביא בחשבון כי ייתכנו תמריצים שונים לתאגידים להסבת דו"ח תעבורה על שם אחד מעובדיהם. בנוסף, יש להזכיר כי באפשרותו של מעביד לשלם קנס שהוטל על עובדו בגין מרבית עבירות התעבורה (ראו: סעיף 69 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] וסעיף 252(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977). יודגש, כי דברים אלה אינם מתייחסים להתנהלות של המבקשת במקרה שלפניי ואין בהם כדי לומר כי היא עשתה כל מעשה פסול. עם זאת, יש בכך כדי ללמד כי באופן כללי, ייתכנו טעמים שונים להסבת דו"ח תעבורה על שם עובד של תאגיד. לפיכך, ובהינתן מכלול נסיבות העניין, יש לבחון בזהירות את התצהיר, שניתן מפי עובד המבקשת, ואין לייחס לו משמעות מכרעת או נחרצת יותר על המידה.
14. לאור כל האמור, הגעתי לכלל מסקנה, כי אין בראיה החדשה שהציגה המבקשת - התצהיר - את המשקל הסגולי הנדרש העשוי להצדיק משפט חוזר, ולא קמה העילה למשפט חוזר שבסעיף 31(א)(2) לחוק בתי המשפט. לאור זאת, ומשהמבקשת כלל לא העלתה טענות בעניין זה, לא ניתן להיתלות אף בעילה למשפט חוזר שבסעיף 31(א)(4) לחוק בתי המשפט, שעניינה חשש ממשי כי נגרם למבקשת עיוות דין בשל הרשעתה. אם כן, בהתחשב במכלול נסיבות העניין, המקרה שלפניי איננו אחד המקרים החריגים בהם יש להורות על קיומו של משפט חוזר.
15. סוף דבר: הבקשה לעריכת משפט חוזר, נדחית.
- ניתנה היום, כ"ה בחשוון התשע"ד (29.10.2013).